

การพัฒนารูปแบบการบริหารงานกิจการนักศึกษา สำหรับสถาบันอุดมศึกษา
ตามแนวคิดการบริหารแบบคุณภาพ

สุทธิพรรณ ทวีวรศิลป์

คู่มือฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์

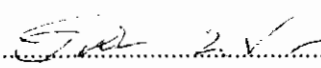
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

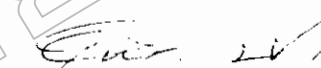
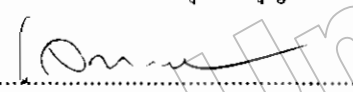
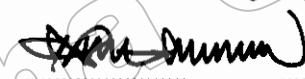
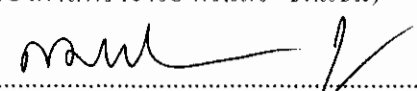
กรกฎาคม 2553

คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์และคณะกรรมการสอบคุณิพนธ์ ได้พิจารณา
คุณิพนธ์ของ สุทธิพรรณ ทวีวรดิถ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรการศึกษาคุณิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์

.... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย บุญประเสริฐ)
.... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสรี ชัดเข้ม)

คณะกรรมการสอบคุณิพนธ์

.... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย บุญประเสริฐ)
.... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญวิญญ์ สมพงษ์ธรรม)
.... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริจณ์ ผลพันธ์)
.... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสรี ชัดเข้ม)
.... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมถวิล จิตควร)

คณะศึกษาศาสตร์ อนุมัติให้รับคุณิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรการศึกษาคุณิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แยมกลีกร)
วันที่ 17 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2553

กิตติกรรมประกาศ

ดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานกิจการนักศึกษา สำหรับสถาบัน
อุดมศึกษา ตามแนวคิดการบริหารแบบดุลยภาพ ฉบับนี้สำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี โดยความกรุณา ช่วยเหลือ
อย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย บุญประเสริฐ ประธานกรรมการที่ปรึกษา ดุษฎีนิพนธ์
ที่กรุณาให้คำปรึกษาชี้แนะ และแก้ไขข้อบกพร่อง ด้วยความเอื้ออาทรเสมอจนทำให้ดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้
สำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม รองศาสตราจารย์ ดร.เสรี
ชาติเข้ม และรองศาสตราจารย์ ดร.ศิริโรจน์ ผลพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมที่ได้ให้ความรู้ แนวคิด
ข้อเสนอแนะต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการทำวิจัยฉบับนี้ด้วยดีเสมอมา

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญด้านงานกิจการนักศึกษาทุกท่านที่กรุณาให้
ความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูล และตรวจสอบรูปแบบที่ทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ขึ้น

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ในทุกระดับการศึกษาที่ได้ให้ประสาทความรู้ และ
ประสบการณ์อันมีค่าแก่ผู้วิจัย จนได้รับความสำเร็จในวันนี้

ขอขอบคุณ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ที่ได้สนับสนุนทุนในการศึกษาครั้งนี้
จนทำให้เกิดความสำเร็จ ต่อการเรียนรู้ในครั้งนี้ ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่น และรุ่นน้อง ที่ให้กำลังใจ
และให้ความช่วยเหลือ ความร่วมมือในทุกๆเรื่องเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบดุษฎีนิพนธ์ทุกท่าน ที่ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณ ครอบครัว ชีรพงศ์ ที่เป็นกำลังใจ กับผู้วิจัยอย่างต่อเนื่อง ขอกราบ
ขอบพระคุณคุณพ่อ - แม่ และพี่ ๆ ที่ได้สนับสนุนให้ผู้วิจัยได้ศึกษาเล่าเรียนมาจนถึงปัจจุบัน
ตลอดจนให้กำลังใจเสมอมา ส่งผลให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดี

สุทธิพรรณ ทวีวรดิolk

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1.
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	5
ความสำคัญของการวิจัย	6
คำถามในการวิจัย	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
กิจการนักศึกษากับการพัฒนานักศึกษา	11
ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดแบบดุลยภาพ	52
แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนารูปแบบและการพัฒนารูปแบบ	84
ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการวิจัยแบบเดลฟาย	96
เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกรายกลุ่ม	105
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	107
3 วิธีดำเนินการวิจัย	119
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลเพื่อกำหนดกรอบของรูปแบบการบริหารงาน	
กิจการนักศึกษาสำหรับสถาบันอุดมศึกษา ตามแนวคิดการบริหารแบบดุลยภาพ	119
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารงานกิจการนักศึกษาสำหรับสถาบัน	
อุดมศึกษา ตามแนวคิดการบริหารแบบดุลยภาพ โดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย	121
ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนารูปแบบโดยการศึกษาความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของ	
รูปแบบการบริหารงานกิจการนักศึกษาสำหรับสถาบันอุดมศึกษา ตามแนวคิด	
การบริหารแบบดุลยภาพ โดยเทคนิค Focus Group	124

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย	126
ผลการสร้างกรอบ รูปแบบการบริหารงานกิจการนักศึกษาสำหรับสถาบัน อุดมศึกษาตามแนวคิดการบริหารแบบดุลยภาพ	126
ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานกิจการนักศึกษาสำหรับสถาบันอุดมศึกษา ตามแนวคิดการบริหารแบบดุลยภาพ โดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย	136
การศึกษาวเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหาร งานกิจการนักศึกษาสำหรับสถาบันอุดมศึกษา ตามแนวคิดการบริหาร แบบดุลยภาพ	166
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	171
สรุปผลการวิจัย	171
อภิปรายผล	175
ข้อเสนอแนะ	182
บรรณานุกรม	184
ภาคผนวก	194
ภาคผนวก ก	195
ภาคผนวก ข	242
ประวัติย่อของผู้วิจัย	248

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ในแต่ละมุมของ BSC	59
2 BSC ในมุมมองด้านสถาบันทางการศึกษา	70
3 การลดลงของความคลาดเคลื่อนของจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ	99
4 คำมัชฐานและคำพิสัยระหว่างควอไทล์ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อรูปแบบ การบริหารงานกิจการนักศึกษาสำหรับสถาบันอุดมศึกษา ด้านเป้าหมาย และตัวชี้วัด ในมุมมองด้านผู้รับบริการ	137
5 คำร้อยละของความเห็นด้วย และไม่เห็นด้วยของผู้เชี่ยวชาญต่อรูปแบบมุมมอง ด้านกระบวนการบริหารจัดการภายใน	139
6 คำร้อยละของความเห็นด้วย และไม่เห็นด้วยของผู้เชี่ยวชาญต่อรูปแบบการบริหาร งานกิจการนักศึกษาสำหรับสถาบันอุดมศึกษา ตามแนวคิดการบริหารแบบดุลยภาพ มุมมองด้านภาวะผู้นำ	141
7 คำร้อยละของความเห็นด้วย และไม่เห็นด้วยของผู้เชี่ยวชาญต่อรูปแบบการบริหาร งานกิจการนักศึกษาสำหรับสถาบันอุดมศึกษา ตามแนวคิดการบริหารแบบดุลยภาพ มุมมองด้านการเรียนรู้และการเจริญเติบโต	142
8 คำร้อยละของความเห็นด้วย และไม่เห็นด้วยของผู้เชี่ยวชาญต่อรูปแบบการบริหาร งานกิจการนักศึกษาสำหรับสถาบันอุดมศึกษา ตามแนวคิดการบริหารแบบดุลยภาพ มุมมองด้านการบริการชุมชน	144
9 คำร้อยละของความเห็นด้วย และไม่เห็นด้วยของผู้เชี่ยวชาญต่อรูปแบบการบริหาร งานกิจการนักศึกษาสำหรับสถาบันอุดมศึกษา ตามแนวคิดการบริหารแบบดุลยภาพ มุมมองด้านงบประมาณของงานกิจการนักศึกษา	145
10 คำมัชฐานและคำพิสัยระหว่างควอไทล์ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อรูปแบบ การบริหารงานกิจการนักศึกษาสำหรับสถาบันอุดมศึกษา ด้าน ตัวบ่งชี้ ในมุมมอง ด้านผู้รับบริการ (นักศึกษา ศิษย์เก่า)	146
11 คำมัชฐานและคำพิสัยระหว่างควอไทล์ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อ ตัวบ่งชี้ ในมุมมอง ด้านกระบวนการบริหารจัดการภายใน	148
12 คำมัชฐานและคำพิสัยระหว่างควอไทล์ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ต่อตัวบ่งชี้ ในมุมมอง ด้านภาวะผู้นำ	150

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
13	คำมัธฐานและคำพิสัยระหว่างควอไทล์ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อ ตัวบ่งชี้ ในมุมมอง ด้านการเรียนรู้และการเจริญเติบโต 151
14	คำมัธฐานและคำพิสัยระหว่างควอไทล์ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อ ตัวบ่งชี้ ในมุมมอง ด้านการบริการชุมชน 153
15	คำมัธฐานและคำพิสัยระหว่างควอไทล์ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อ ตัวบ่งชี้ ในมุมมอง ด้านงบประมาณของงานกิจการนักศึกษา 154
16	คำมัธฐาน และคำพิสัยระหว่างควอไทล์ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อ ตัวบ่งชี้ ในมุมมองด้านผู้รับบริการ (นักศึกษา ศิษย์เก่า) 155
17	คำมัธฐานและคำพิสัยระหว่างควอไทล์ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อเป้าหมาย และตัวชี้วัดในมุมมอง ด้านกระบวนการบริหารจัดการภายใน 158
18	คำมัธฐานและคำพิสัยระหว่างควอไทล์ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ตัวบ่งชี้ ในมุมมอง ด้านภาวะผู้นำ 160
19	คำมัธฐานและคำพิสัยระหว่างควอไทล์ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อตัวบ่งชี้ ในมุมมองด้านการเรียนรู้และการเจริญเติบโต 161
20	คำมัธฐานและคำพิสัยระหว่างควอไทล์ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อตัวบ่งชี้ ในมุมมอง ด้านการบริการชุมชน 163
21	คำมัธฐานและคำพิสัยระหว่างควอไทล์ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ต่อตัวบ่งชี้ ในมุมมอง ด้านงบประมาณของงานกิจการนักศึกษา 164

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 แนวคิดเชิงทฤษฎีของนอร์ตัน	7
2 โครงสร้างแนวคิด Balanced Scorecard	57
3 แสดงความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผล	67
4 ตัวอย่างแผนที่กลยุทธ์ระดับสถานศึกษา	78
5 ตัวอย่างแผนที่กลยุทธ์ในองค์กรธุรกิจ	79
6 แผนที่กลยุทธ์ เป้าหมายสุดท้ายขององค์กร	83
7 ความสัมพันธ์ระหว่างโมเดลเชิงทฤษฎีกับทฤษฎี	85
8 ความสัมพันธ์ระหว่างโมเดลเชิงปฏิบัติกับทฤษฎี	86
9 การศึกษาปรากฏการณ์โดยวิธีการสร้างโมเดล	86
10 แบบจำลอง ESM ของยูเนสโก	89
11 โมเดลการเรียนรู้ในโรงเรียนของ Carroll	91
12 โมเดลโครงสร้างทางวิชาชีพของ กิลฟอร์ด	92
13 โมเดลแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของริเชย์	93
14 โมเดลแสดงตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อสติปัญญาของบุตร	95
15 โมเดลแสดงอิทธิพลซึ่งกันและกันของตัวแปรสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่บ้านกับ สติปัญญาของบุตร	96
16 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานกิจการนักศึกษา แบบดุลยภาพ	118
17 รูปแบบการบริหารงานกิจการนักศึกษา สำหรับสถาบันอุดมศึกษาตามแนวคิด การบริหารดุลยภาพ	127
18 แผนที่กลยุทธ์การบริหารงานกิจการนักศึกษา สำหรับสถาบันอุดมศึกษา	130
19 รูปแบบการบริหารงานกิจการนักศึกษา สำหรับสถาบันอุดมศึกษาตามแนวคิด การบริหารดุลยภาพ	167
20 แผนที่กลยุทธ์ปรับ	170
21 การบริหารงานกิจการนักศึกษาสำหรับสถาบันอุดมศึกษาตามแนวคิดการบริหาร แบบดุลยภาพที่ได้จากการวิจัย	172